من نام عن عدوه انبهته المکاید

هر کس از دشمن خود غافل شود دسیسه‌ها او را به خود آورد.

تازه‌های نشر

پژوهشی به قلم سیدحسین شرف‌الدین

کتاب «مخاطب‌شناسی در ارتباطات تبلیغی» منتشر شد

«مخاطب‌شناسی در ارتباطات تبلیغی» عنوان پژوهشی است به قلم سیدحسین شرف‌الدین که تلاش می‌کند با شناخت ضعف‌ها و آسیب‌های تبلیغ سنتی با محوریت مخاطب به ارائه الگوی ارتباطی مطلوب با الهام از یافته‌های دینی و علمی بپردازد.

به گزارش مهر، مخاطب در نظام تبلیغ دینی (سنتی) چه جایگاه، حقوق، نیازها و انتظاراتی دارد؟ تلقی‌های مختلف از «مخاطب» در دیدگاه‌ها و شیوه‌های مختلف ارتباطی به‌ویژه ارتباطات تبلیغی کدام‌اند؟ نظام تبلیغ مطلوب به‌ویژه با توجه به عنصر مخاطب، چه ویژگی‌هایی دارد؟ نظام تبلیغی موجود با الگوی غالب و رایج، با محوریت مخاطب چقدر با نیازها، خواسته‌ها، انتظارات و مصالح ثابت و متغیر مخاطب همخوانی دارد؟

نظام‌های ارتباطی سنتی و مدرن ناگزیرند به جایگاه مهم مخاطب در فرایند ارتباط توجه کنند و پیام خود را با روش‌های متنوع و بدیع به ذهن و قلب مخاطب برسانند که در این بین رقبای تبلیغ سنتی برای جذب هرچه بیشتر مخاطبان خود، قالب‌ها و شیوه‌های نوین ارتباطی را در فضای حقیقی و مجازی طراحی می‌کنند.

هرچند تبلیغ سنتی دین که بر پایه ارتباط چهره به چهره مبلغ و مخاطب شکل گرفته، هنوز هم تأثیرگذارترین نوع تبلیغ است، اما ضرورت دارد نظام تبلیغ سنتی برای حفظ جایگاه الگودهی خود در میان مخاطبان عام و خاص، هم ظرفیت‌های مناسب در این نوع تبلیغ دین و هم ضعف‌ها و کاستی‌های خود را شناخته و اصلاح کند.

سید حسن شرف‌الدین با همکاری گروه تربیتی- اجتماعی پژوهشکده باقرالعلوم(ع) در کتاب «مخاطب‌شناسی در ارتباطات تبلیغی با رویکرد مخاطب در تبلیغ سنتی» کوشیده نظام ارتباطات در تبلیغ سنتی را با توجه به نیازها، فرصت‌ها و آسیب‌هایی که در فرایند تبلیغ وجود دارد، بررسی کرده و راهکارها و پیشنهادهای لازم را برای کاهش یا رفع این آسیب‌ها ارائه دهد.

بررسی قوت‌ها و ضعف‌های نظام ارتباط تبلیغ سنتی موجود به‌ویژه با توجه به نیازها، انتظارات و مصالح مخاطب، شناخت علل و عوامل مؤثر در بروز این کاستی‌ها، نتایج و پیامدهای فرهنگی ناشی از این ضعف‌ها، چگونگی ترمیم این کاستی‌ها و افزایش ضریب کارآمدی این نظام در تحقق اهداف و آرمان‌های تبلیغی و ارتباطی و گسترش و تعمیق فرهنگ دینی از اهداف این پژوهش به شمار می‌رود.

نویسنده در اثر خود تلاش کرده با رویکردی نظری و با الهام از مطالعات انجام شده و شواهد تجربی و شهودی، نظام تبلیغ سنتی را در وضعیت موجود با محوریت مخاطب و نیازها و مطالبات وی و با هدف ظرفیت‌شناسی و مسئله‌شناسی مورد واکاوی و تحلیل قرار داده و به سؤالات اصلی و فرعی مطرح شده در این پژوهش پاسخ دهد.

مخاطب‌شناسی در ارتباطات تبلیغی

بسیاری از محتوای این نوشتار به دلیل ماهیت اسنادی و استنادی، با مطالعه و بررسی کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، نشریات (مقالات علمی)، وب‌سایت‌ها و وبلاگ‌های مرتبط با حوزه تبلیغ و تبلیغ دین تأمین شده‌است؛ از این رو، روش استفاده شده در مقام گردآوری و تجمیع یافته‌ها، برگه‌نویسی و تهیه گزارش‌های اسنادی و در مقام تحلیل و تفسیر و نقد یافته‌ها، روش تحلیل محتوای کیفی است.

گزیده کتاب

«نقش دعا در زندگی انسان‌ها»

بشر در سایه اعتدال پرورش می‌یابد

عده‌ای از اصحاب پیامبر(ص) زمانی که آیه «و من یتق الله یجعل له مخرجاً» نازل شد درهای خانه‌شان را بستند و به عبادت پرداختند و گفتند: تنها عبادت ما را کفایت می‌کند. پیامبر(ص) این موضوع را شنید، شخصی را فرستاد تا از آن‌ها سؤال کند چه چیز شما را به این کار واداشته است؟ گفتند: ای پیامبر، خداوند روزی ما را تکفل نموده و به همین دلیل عبادت را قبول کردیم. پیامبر(ص) فرمود: «اگر کسی چنین بکند خداوند به خواسته‌های او جواب نمی‌دهد و شما را سفارش می‌کنم به کار و کوشش. من دوست ندارم مردی را که دهان باز کند و از خدا طلب روزی کند و کار و کوشش را ترک کند». در این مورد آیات و روایات فراوانی داریم؛ اما در مجموع همه یک مسئله را تعقیب می‌کنند و آن عبارت است از داشتن یک زندگی معتدل. بشر که از میان تمامی مخلوقات الهی ممتاز شده در سایه اعتدال، قابل آموزش و پرورش است و بدون آن هیچ توفیقی شامل حال او نخواهد شد. ما اگر از کار و دعا هدفی داریم باید به آن درست توجه کنیم زیرا در صحنه زندگی انسان‌هایی بوده و هستند که زندگانی خوب و ساده‌ای داشته و با آسایش کامل بدون دلهره و اضطراب به زندگی ادامه می‌دادند؛ یعنی هم کار می‌کردند و هم دعا و عبادت را به جا می‌آوردند.

اگر به زندگانی امامان(ع) توجه کافی شود روشن می‌شود این‌ها در هر زمانی، کار و عبادت را همزمان به‌جا می‌آوردند. در حالات امام باقر(ع) آمده است: روزی بیل در دست گرفته و در مزرعه‌ای مشغول کار بودند و از شدت کار و کوشش عرق از پیشانی مبارکشان جاری بود. در این میان شخصی پیدا شد و رو به امام(ع) کرد و گفت: چرا این‌قدر خودت را به زحمت انداخته‌ای و به کار و کوشش بی‌وقفه ادامه می‌دهی، مگر در دنیا چقدر عمر خواهی کرد که برایش این قدر اذیت و آزار را متحمل می‌شوی؟ اگر در این حال مرگ، تو را درک کند چه جوابی به خدا خواهی داد؟ امام(ع) فرمود: «اگر در این حال مرگ مرا درک کند ملائکه‌ها حال عبادت را برایم ثبت خواهند کرد؛ اما تو ای نِق‌زن و ای کسی که به حقیقت دین و آیین آشنایی نداری! آگاه باش خطرناک‌ترین زمان آن وقت است که تو در حال گناه باشی و اگر مرگ تو را درک کند در آن حال چه جوابی به خدا خواهی داد؟»

پرسمان

دکتر محسن میرباقری پاسخ می‌دهد

چرا خودکشی گناه کبیره است؟

بر اساس آموزه‌های قرآن و حدیث اهل بیت(ع) به محض آنکه انسانی خودکشی می‌کند فرشته‌های عذاب را مشاهده کرده و رویدادهایی برای او اتفاق می‌افتد.

خبرگزاری تسنیم در گفت‌وگویی که با دکتر محسن میرباقری، استاد قرآنی انجام داده به بررسی مرگ در اثر خودکشی پرداخته است. آن طور که این محقق معارف اسلامی توضیح می‌دهد نگاه دنیایی ما این طور برایمان رقم می‌زند که کسی مرگ فوری دارد و یا برای کسی مرگ و جان دادن طولانی است. اما در عالم حقیقت این طور نیست و چون روح باقی و پایدار است، مراحل مرگ برای همه انسان‌ها یک نوع است و افرادی هم که اقدام به خودکشی می‌کنند، مراحل عذاب جان دادن را به طور مشخص دارند، چه از نگاه ما فوری جان بدهند و یا مدت جان دادن آن‌ها طولانی باشد.

■ نوع مرگ افرادی که خودکشی می‌کنند چگونه است و چه تفاوتی با مرگ طبیعی دارد؟

کسی که خودکشی می‌کند همانند یک قاتل و مجرم در پیشگاه خداوند حاضر می‌شود. چون او نیز یک نفر را کشته و آن فرد، خود شخص است. بنابراین خودکشی همان قتل است و فرد، قاتل محسوب می‌شود.

به همین دلیل بر اساس روایات این نکته مشخص می‌شود که کسی که خودکشی می‌کند بسیار سخت جان می‌دهد. وقتی فرشته‌های عذاب بر او نازل می‌شوند، آن‌ها در حالی هستند که به خود ظلم کرده‌اند. چنان‌که در قرآن کریم می‌فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ؛ آنان که فرشتگان، جانشان را در حالی که ظالم به خود بوده‌اند می‌گیرند».

و فرشتگان به آن‌ها می‌گویند: «بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ؛ آری، خداوند به آنچه انجام می‌دادید عالم است». از کارهای بسیار زشت آن است که انسانی را بکشند، چراکه ما مسئول و نگهدارنده خود نیستیم بلکه بنده خدا هستیم و حضور ما در این دنیا برای آن است که رسم بندگی را به جا بیاوریم.

■ گاهی افراد با دارو و یا مواد مخدر و... خودکشی می‌کنند که در این صورت مرگ طولانی مدت دارد. اما اگر در اثر پرتاب شدن از جایی یا شلیک اسلحه خودکشی کند، آیا باز هم مراحل جان دادن او در عالم حقیقت طولانی است یا همان طور که ما در این دنیا می‌بینیم، مرگ فوری دارد و فوری جان می‌دهد؟

اینکه مرگ و خودکشی چگونه رخ می‌دهد تفاوت زیادی در عالم حقیقت ندارد. به محض آنکه انسانی خودکشی می‌کند فرشته‌های عذاب را مشاهده کرده و رویدادها برای او اتفاق می‌افتد. نگاه دنیایی ما این طور برایمان رقم می‌زند که کسی مرگ فوری دارد و یا برای کسی مرگ و جان دادن طولانی است. اما در عالم حقیقت این طور نیست و چون روح باقی و پایدار است، مراحل مرگ برای همه انسان‌ها یک نوع است و افرادی هم که اقدام به خودکشی می‌کنند، مراحل عذاب جان دادن را به طور مشخص دارند، چه از نگاه ما فوری جان بدهند و یا مدت جان دادن آن‌ها طولانی باشد.

در سوره واقعه نیز حال محتضر ترسیم شده است: «فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ؛ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ؛ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ؛ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ؛ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ؛ و در آن هنگام خود نظاره‌گرید پس چرا هنگامی که جان کسی به گلو رسد و شما وقت مرگ (بر بالین آن مرده حاضرید و او را) می‌نگرید و ما به او از شما نزدیک‌تریم لیکن شما بصیرت ندارید. پس چرا اگر حیات به دست شما و طبیعت است و شما را آفریننده‌ای نیست، روح را دوباره به بدن مرده باز نمی‌گردانید اگر راست می‌گویید؟»

■ چرا در قرآن از لحظه مرگ به لحظه یقین تعبیر شده است؟

همان طور که اشاره کردید، از لحظه مرگ به لحظه یقین تعبیر شده چون در آن لحظه پرده‌ها از جلو چشم کنار می‌رود و انسان با عالم حقیقت مواجه می‌شود. در سوره مدثر در این باره می‌فرماید: «وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ؛ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ؛ و ما روز جزا را تکذیب می‌کردیم تا آنکه یقین (که ساعت مرگ است) بر ما فرا رسید» در آن لحظه همه مؤمن می‌شوند ولی چه جای ایمان آوردن است؟!

■ در سوره حجر نیز از زمان مرگ به عنوان لحظه یقین تعبیر شده است. دلیل این موضوع چیست؟

در آیه ۹۹ سوره مبارکه حجر می‌فرماید: «وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ؛ و پروردگارت را تا هنگامی که تو را مرگ بیاید، بندگی کن». درواقع لحظه مرگ برای همه افراد فارغ از دین و ایمان آن‌ها، لحظه یقین است. البته افرادی که در این دنیا مؤمنانه زندگی کرده‌اند، آشنایی و انس بیشتری با عالم پس از مرگ دارند و این آشنایی موجب می‌شود در لحظات جان دادن، فشار و عذاب زیادی را متحمل نشوند.

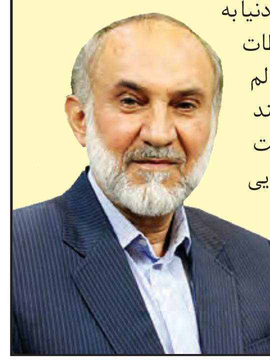

اما کسانی که بدون توجه به عالم آخرت و زندگی حقیقی در این دنیا به سر می‌برند، در لحظات جان دادن و ورود به عالم دیگر، آنچه می‌بینند برایشان آشنا نیست و در اثر گناهان دنیایی دچار فشار روحی زیادی می‌شوند.

نویسنده کتاب «از داستان‌ها باید آموخت» از ظرفیت‌های خاطره و حکایت برای تربیت می‌گوید

داستان دینی در خدمت سبک زندگی

آمنه مستقیمی | کتاب «از داستان‌ها باید آموخت؛ خاطرات و حکایات» از تازه‌ترین آثاری است که به همت مؤسسه ایمان ماندگار، توسط انتشارات واژه‌پرداز اندیشه به چاپ رسیده است. مؤلف در این کتاب، خواسته یا ناخواسته، با ضبط دقیق خاطرات شفاهی‌ای که اغلب روی منبرها نقل می‌شود، قدمی مهم در بالا بردن دقت بازگویی مطالب توسط اهل منبر برداشته‌است؛ چرا که اگر مطلبی فقط شفاهی و سینه‌به‌سینه نقل شود و در جایی مکتوب نشود، از خطر تحریف مصون نیست. دو منبع مهم این خاطرات، یکی آیت‌الله محمدعلی جاودان است که مؤلف به سبب مصاحبت طولانی با ایشان، خاطرات زیادی از ایشان شنیده است و یکی هم کتاب «گنجینه دانشمندان» تألیف محمد شریف رازی. به منظور بررسی چرایی رفتن به سراغ چنین سوژه‌ای و اهداف آن برای مخاطب با حجت‌الاسلام والمسلمین محمدباقر ادیبی لاریجانی، استاد حوزه علمیه و مؤلف این کتاب گفت‌وگویی ترتیب داده‌ایم که در ادامه مشروح آن تقدیم حضورتان می‌شود.

■ «از داستان‌ها باید آموخت؛ خاطرات و حکایات» بر چه مداری نگاشته شده و می‌خواهد مخاطب را در چه مسیری با خود همراه کند؟

از نام کتاب پیداست باید از داستان‌ها آموخت. نگاه عموم ما به داستان، نگاهی سرگرم‌کننده و برای وقت‌گذرانی است، نگاه رُمانی که وقتمان را پر کنیم اما نگاه قرآن به داستان، نگاه عبرت‌آموزی و پندگیری است، یعنی داستان برای ما درس‌هایی از اعتقاد و اخلاق و حتی درس‌هایی از احکام شرعی دارد. استادان و بزرگانی که در محضرشان بودیم وقتی این داستان‌ها را نقل می‌کردند برای آن نبود که وقت درس و منبر را برای ما پر کنند بلکه در پی تربیت و هدایت ما بودند، از این رو داستان‌های متعددی حتی در مسائل شرعی از لسان بزرگان شنیده‌ایم. مرحوم آیت‌الله مجتهدی(ره) داستان‌هایی درباره مشکلات طهارت و نجاست نقل می‌کردند که راه نجات وسواس را یاد دهند؛ این داستان‌ها کلیدی است یعنی نکات کلیدی در آن‌ها وجود دارد که اگر انسان در آن‌ها توجه و تفکر و تعقل کند، بسیار درس‌آموز است. برای خود من بارها اتفاق افتاده داستان‌هایی از آیت‌الله حق‌شناس(ره) و نحوه برخورد ایشان را در یک جریان شنیده بودم و عین همان برای من رخ داد و در آن شرایط قرار گرفتم. برای مثال در سفری که ایشان به مکه مشرف شده بودند، پس از انجام اعمال در مکه، ساعت ۳-۲ نیمه شب شده و دو ساعت تا اذان صبح باقی مانده بود، ایشان به اطرافیان فرموده بودند تا اذان بیدار بمانیم چون اگر بخوابیم هم نماز شب و هم نماز صبح از دست می‌رود؛ عین همین اتفاق برای ما افتاد و در سفر حج و پس از اعمال دو ساعتی تا اذان صبح فرصت داشتم و ماندم و این داستان به یادم آمد، صبح فردا از برخی حجاج شنیدم نمازهایشان قضا شده بود!

این داستان‌ها می‌تواند نکات کلیدی و گشایش و گره‌گشایی داشته باشد چون نمونه‌های این‌ها تکرارپذیر است. نگاه قرآن هم چنین است و برای صاحبان خرد عبرت دارد؛ به عبارت بهتر، قرآن به عنوان کتاب هدایت درصدد قصه‌گویی نیست؛ اینکه قرآن داستان حضرت موسی(ع) و خضر(ع) و یا داستان حضرت عیسی(ع) و... را بیان می‌کند برای جنبه‌های تربیتی و هدایتی است تا از این داستان‌ها درس بگیریم.

■ در «از داستان‌ها باید آموخت؛ خاطرات و حکایات» با چه کیفیتی به نقل تشرفات پرداخته‌اید که برای مخاطب باورپذیر باشد؟

در این کتاب خاطرات و داستان‌های تشرفات به محضر ائمه(ع) که برخی سینه به سینه نقل شده بود، آمده؛ من از استادم شنیده بودم و برخی از این خاطرات و داستان‌ها را مستقیماً از افرادی نقل کرده‌ام که خود محور داستان و اتفاق بوده‌اند، بخش دیگری را در کتاب «گنجینه دانشمندان» خوانده بودم. چون این اثر مهجور مانده و برای عموم مردم ناشناخته است و از سال ۵۳ تجدیدچاپ نشده وقتی آن را مطالعه کردم به داستان‌هایی رسیدم که برای عموم مردم کاربردی است و درصدد نقل آن‌ها برآمدم. من هشت جلد این کتاب را خواندم و یادداشت‌برداری کردم و جنبه‌های هدایتی بسیار در آن‌ها یافتم و برخی را آورده‌ام؛ موضوع دیگر آن بود این داستان‌های نقل شده در تاریخ ثبت شود، اگر می‌خواست در حافظه من یا استاد من و ناقلان آن‌ها بماند، از بین می‌رفت و جنبه تربیتی آن مؤثر واقع نمی‌شد چون برخی از این داستان‌ها در کنار جنبه اخلاقی تربیتی، بُعد تاریخی هم دارند که می‌تواند کمک حال ما باشد. داستان‌هایی را در این کتاب آورده‌ام که مخاطب بداند درها و راه‌ها بسته نیست. فرضاً اگر داستانی از تشرفی نقل شده، به زمان معاصر تعلق دارد نه پنج شش قرن پیش تا مخاطب بداند راه هدایت و رسیدن و حتی تشرف باز است و مسیر آن وجود دارد منتها باید طی شود؛ نخست با حرکت مثبت یک انسان و از سوی دیگر با توجه و عنایت معصومان(ع) به انسان. برای مثال در این کتاب داستانی از فرمانده ارتش روسیه تزاری آورده‌ام که مورد عنایت حضرت عباس(ع) قرار گرفته و بعد شیعه شد و زندگی‌اش تغییر کرد.

■ شیوه بیان تشرفات در آثار مکتوب چگونه باید باشد که مخاطب با آن ارتباط برقرار کند؟

در این باره افراط و تفریط بسیار است؛ برخی به گونه‌ای بیان می‌کنند که دور از دسترس است و برخی هم طوری که گویی هر لحظه ممکن است اتفاق بیفتد و زمینه‌سازی نمی‌خواهد! در این کتاب آورده‌ام راه بسته نیست اما این‌گونه هم نیست که هر روز و هر زمان ممکن باشد. برای مثال امام زمان(عج) فرمودند (نقل به مضمون): شما اهل دیانت باشید و دینتان بر دنیایتان نچربد، دین را قربانی دنیا نکنید و برای منافع چندروزه دنیا ارزش‌های اخلاقی و دین را زیر پا نگذارید، اگر چنین باشید ما خود سراغ شما می‌آییم. چنان‌که به یکی از علما وقتی می‌خواست با علم جفر و... مکان زندگی حضرت(عج) را دریابد، فرمودند: مثل فلان کاسب منصف باش من خودم نزد شما می‌آیم. در بیان تشرفات باید به گونه‌ای با مخاطب ارتباط بگیریم که بداند تشرف دستورات عجیب و غریب نمی‌خواهد، عمل به سیره معصومان(ع) برای انس با آن حضرات(ع) کافی است.

■ آیا در این کتاب داستانی درباره عنایات امام رضا(ع) به زائران هم آورده‌اید؟

بله، این عنایت به پیش از انقلاب بازمی‌گردد. شخصاً به مشهد مشرف شده بودم. در اتاق همجوار ما پیرمردی از بستگان آیت‌الله جاودان (پسرعموی ایشان حاج محمد جاودان) حضور داشت و داستانی را از کسی که این اتفاق برایش افتاده بود برای ما نقل کرد. دوست ایشان نقل کرده بود در خواب نیمروزی امام رضا(ع) را دیدم که حضرت(ع) زنجیر میمونی را گرفته و آوردند و فرمودند: از او پذیرایی کن. با صدای زنگ از خواب بیدار شدم و رفتم در را باز کردم. مردی از ما خانه برای اجاره خواست؛ با اینکه رسم ما نبود منزلمان را اجاره دهیم اما با یادآوری خوابی که دیده بودم، پاسخ مثبت دادم و همه اختیارات خودمان را در اختیار او گذاشتیم. روز پایانی گفت رفتار شما با من مثل میهمان بود نه کسی که مستأجر بوده است الان هم پولی نمی‌گیرید. صاحبخانه خوابش را تعریف می‌کند؛ آن فرد که در آن زمان شغل ناجوری داشته، متنبه می‌شود و می‌گوید: شغلم را تغییر می‌دهم.

■ این گونه کتاب‌ها و تألیفات در انس مخاطب با اهل بیت(ع) چه تأثیر و برکاتی دارد؟

عموم ما به بیان داستان و خاطره و قصه‌گویی تعلق خاطر داریم و راحت‌تر آن را می‌پذیریم و زودتر با آن انس می‌گیریم. گاه کتابی علمی نگاشته می‌شود یا منبری علمی برپا می‌شود که مخاطب خاص خود را دارد و هر قشری درک و حوصله آن را ندارد، اما داستان و خاطره با همه سنین تناسب دارد و با هر سطح علمی و سواد می‌توان آن را عرضه کرد و ماندگاری آن بیشتر است تا فرمول و قاعده علمی. همان‌طور که قرآن از داستان‌ها استفاده کرده و به اثر و ماندگاری آن به عنوان ضرورت همیشگی تأکید دارد امروز نیز این بحث مطرح است چون داستان‌ها کلاس درس هستند وگرنه به عنوان گذران وقت خاصیتی ندارند.

■ برای نوشتن از کرامات و عنایات امام رضا(ع) و سیره ایشان به‌گونه‌ای که فضای جامعه را متأثر کند، چه پیشنهادی دارید؟

در این زمینه آثاری نوشته شده اما باید با نگاهی که گفتم باشد، همراه با بازنگری و بازنویسی. برای مثال مواردی را که در حرم مورد عنایت حضرت ثامن الائمه(ع) قرار می‌گیرند و در دفتر ثبت و ضبط می‌شوند، بازنگری کنیم تا بدانیم از این داستان‌ها از کرامت امام مهربانی‌ها(ع) چه آموخته‌ایم.

کاری که استاد قرائتی در تفسیر انجام می‌دهند و تفسیر نورشان چنین است در هر آیه پس از ترجمه و توضیح مختصر می‌گویند از این آیه چند نکته قابل برداشت است. اگر چنین کاری شود یعنی یک جریانی نقل شود و بعد عبرت‌ها و توضیحات بیاید که برای مثال چند جنبه تربیتی اخلاقی از این داستان قابل برداشت است، برکات بسیار دارد و فرمول‌های سبک زندگی و قاعده نحوه تحول اجتماعی را یادمان می‌دهد. همین شیوه را می‌توان درباره سیره امام رضا(ع) هم پیاده کرد، حتی بحث‌های اعتقادی را می‌توان در قالب داستان مطرح نمود چون ماندگاری بیشتری دارد. برای مثال رهبر معظم انقلاب، در جلسه‌ای با مرحوم فرج‌الله سلحشور، کارگردان آثاری همچون یوسف پیامبر(ع) و... فرمودند داستان حضرت ایوب(ع) را بارها خواندم و گفتم اما وقتی در قالب فیلم دیدم به‌گونه‌ای دیگر تأثیر داشت. زمانی مرحوم سلحشور در زمان ساخت سریال یوسف پیامبر(ع) به قم آمد و با آیت‌الله جوادی آملی ارتباط گرفت، ایشان به وی گفت: اگر قرار بود پیامبری بیاید منبر تبلیغش رسانه بود. همان‌طوری که داستان اثرگذار است، تصویر هم اثرگذاری بیشتری دارد. حتی می‌توان مباحث سنگین فلسفی را با زبان داستان بیان کرد.

گزیده

در این کتاب خاطرات و داستان‌های تشرفات به محضر ائمه(ع) که برخی سینه به سینه نقل شده بود آمده؛ یعنی من از استادم شنیده بودم و برخی از این خاطرات و داستان‌ها را خود من مستقیماً از افرادی نقل کرده‌ام که خود محور داستان و اتفاق بوده‌اند، بخش دیگری را در کتاب «گنجینه دانشمندان» خوانده بودم.

آستان

مدیرعامل شرکت فرش آستان قدس رضوی هشدار داد

«قاب فرش‌های متبرک» در فضای مجازی، واقعی نیست!

با توجه به ورود ناگهانی و انبوه قاب فرش‌های متبرک حرم رضوی در بازار به‌ویژه در تهران، آیا تمامی قاب فرش‌ها اصل است یا نمونه‌های کپی یا غیراصلی هم در آن‌ها یافت می‌شود؟

به گزارش فارس، در سال‌های اخیر قاب‌فرش‌های حرم رضوی به محصولی خاص برای هدیه تبدیل شده؛ یک یادگاری مذهبی که می‌تواند خاطره زیارت و حال و هوای حرم مطهر را در یک قاب کوچک جای دهد.

این قاب‌فرش‌ها همان فرش‌های استفاده شده در حرم رضوی است که پس از استهلاک، بسته به نوع و میزان خرابی‌ای که در آن‌ها وجود داشته کمی ترمیم شده و به تکه‌های کوچک‌تر تقسیم می‌شوند.

در برخی از این قاب‌فرش‌ها هم به جای تکه فرش، ترنج قالی جدا و به قاب فرش‌تبدیل می‌شود، اما مسئله‌ای که خیلی از افراد با آن درگیر بوده‌اند این است چگونه فرش‌های وقفی تبدیل به قاب فرش برای فروش می‌شوند؟ و اینکه با توجه به ورود ناگهانی و انبوه این محصول در بازار به‌ویژه در تهران، آیا تمامی قاب فرش‌ها اصل است یا نمونه‌های کپی یا غیراصلی هم در آن‌ها یافت می‌شود.

موضوع دیگر تفاوت فاحش قیمت این محصول در بازار است، تا جایی که شما یک قاب فرش کوچک از فرش‌های حرم رضوی را با نرخ‌های متنوعی از ۳۵ هزار تا ۸۰۰ هزار تومان می‌بینید.

■ قاب فرش‌های اصلی حرم رضوی تنها در اختیار دو مرکز است

در زمان تولیت آیت‌الله واعظ طبسی و بنا بر اعلام ایشان، هرگونه خرید و فروش فرش‌های حرم و تبدیل آن به قاب فرش برای فروش ممنوع بود و اهدای آن‌ها به صورت یادگاری تنها از طریق روابط عمومی آستان قدس رضوی صورت می‌گرفت اما پس از فوت ایشان، روند تولید قاب فرش‌ها آغاز شد.

بر اساس اعلام روابط عمومی آستان قدس رضوی به خبرگزاری فارس، قاب فرش‌های حرم رضوی که هیچ کدام شامل فرش‌های وقفی نمی‌شوند، تنها از سوی مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی و فروشگاه به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی) عرضه می‌شود.

با توجه به استقبال مردم و احتمال سوءاستفاده از این موضوع بهتر است خرید این قاب‌فرش‌ها صرفاً از این دو فروشگاه صورت گیرد.

حمید کارگر، مدیرعامل شرکت فرش آستان قدس رضوی در همین خصوص به این خبرگزاری گفت: تولید و تأمین فرش برای حرم مطهر رضوی در همه ایام سال و همچنین فرش‌آرایی رواق‌های حرم مطهر برای برگزاری نماز جماعت، جشن‌ها، سوگواری‌ها و مناسبت‌های خاص برعهده «شرکت فرش آستان قدس رضوی» است.

وی افزود: این شرکت علاوه بر انجام همه مراحل تولید فرش از طراحی، رنگرزی، بافت و پرداخت، کارهایی همچون انبارداری و نگهداری تخصصی فرش‌ها، غبارروبی، لکه‌گیری، شست‌وشو و مرمت مستمر فرش‌ها را نیز برعهده دارد.

■ خروج ۳ هزار مترمربع فرش دستباف از حرم رضوی تا پیش از شیوع کرونا

با توجه به شمار بالای زائران بارگاه رضوی و پاخوردگی مکرر و مداوم فرش‌ها در این مجموعه، پس از مدتی فرش‌ها نیاز به تعویض و جابه‌جایی پیدا می‌کنند و فرش‌های مستعمل پس از چند سال از حرم خارج می‌شوند.

کارگر تصریح کرد: تا پیش از شیوع کرونا و کاهش جمعیت زائران، به طور تقریبی سالانه نزدیک به ۳ هزار مترمربع فرش دستباف و حدود ۵۰ هزار مترمربع فرش ماشینی از حرم مطهر رضوی خارج می‌شد. این فرش‌های مستعمل پس از قیمت‌گذاری و ارزیابی تخصصی، به سایر اماکن متبرکه، هیئت‌های مذهبی یا مساجد واگذار و بخشی نیز به دیگر متقاضیان و خریداران عرضه می‌شوند.

وی درباره ماجرای قاب شدن تکه‌های فرش و فروش آن‌ها به مردم گفت: در یکی دو سال اخیر برخی از اشخاص حقیقی یا شرکت‌های فعال در بخش خصوصی با خرید این فرش‌ها اقدام به قطعه قطعه کردن آن‌ها کرده و با قاب کردن قطعات، آن‌ها را با عنوان «قاب فرش‌های متبرک» به فروش می‌رسانند، این سبک از فروش قطعات یا قاب‌های فرش متبرک در فضای مجازی هم گسترش یافته است.

طبیعی است اشتیاق شهروندان به داشتن قطعه‌ای متبرک از فرش‌هایی که سال‌ها در حرم مطهر رضوی بوده‌اند موجب رونق چنین کسب و کاری شده است.

■ ناهنجاری در عرضه قاب‌فرش‌های متبرک

مدیرعامل شرکت فرش آستان قدس رضوی ادامه داد: متأسفانه با گسترش این اقدام، آن هم در شکل و شمایلی که نه شأن و شئون بارگاه مطهر رضوی را رعایت می‌کند و نه حرمت مشتاقان و علاقه‌مندان به داشتن تکه فرش‌ها را، با وضعیت ناهنجاری در عرضه این محصولات روبه‌رو شدیم. در نتیجه شرکت فرش آستان قدس رضوی و برخی مجموعه‌های وابسته به آستان قدس از جمله مرکز آفرینش‌های هنری و شرکت به‌نشر خود اقدام به تولید و عرضه این گل‌فرش‌های متبرک کردند.

■ «قاب فرش‌های متبرک» در فضای مجازی واقعی نیست!

وی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان به قاب فرش‌هایی که در فضای مجازی و دیگر فروشگاه‌ها عرضه می‌شود اعتماد کرد، گفت: به هیچ عنوان! شما در نظر بگیرید حدود یک سال است با توجه به محدودیت‌های کرونایی و کمتر استفاده شدن از فرش‌های حرم مطهر، فرشی از حرم خارج نشده، مگر شرکت‌های خصوصی در سال‌های گذشته چه میزان فرش خریداری کرده بودند که همچنان مشغول فروش این قاب‌ها در تیراژ وسیع هستند؟ البته برخی از این شرکت‌ها برای صحت‌سنجی موضوع و نشان دادن سندی بر اصالت کارشان و تعلق داشتن فرش به حرم مطهر اقدام به انتشار فاکتور خرید فرش از شرکت فرش آستان قدس می‌کنند اما نمی‌توان اطمینان داشت از آن فاکتور برای چند فرش استفاده می‌کنند و آیا فاکتور واقعاً متعلق به همان تکه فرش متبرک است یا خیر.

■ قیمت اصلی قاب فرش‌ها چقدر است؟

وی تأکید کرد: به همین دلیل خرید مستقیم از شرکت فرش آستان قدس رضوی و دو نهاد وابسته به این آستان از جمله مرکز آفرینش‌های رضوی و شرکت به‌نشر و فروشگاه‌های این مجموعه‌ها، مطمئن‌ترین راه برای در اختیار گرفتن قطعات متبرک از فرش‌های حرم مطهر رضوی است.

مدیرعامل شرکت فرش آستان قدس رضوی در خصوص قیمت این محصولات هم گفت: قطعات فرش‌های ماشینی را ارزان و معمولاً از ۵۰ تا ۲۰۰ هزار تومان (بسته به اندازه) می‌فروشند اما قطعات فرش‌های دستباف که منحصراً در اختیار مجموعه‌های وابسته به آستان قدس است قیمت‌های بالاتری دارند.

دیدگاه

تفاوت قصه‌پردازی در سه کتاب آسمانی

حجت‌الاسلام محمدباقر قیومی، عضو هیئت علمی جامعة المصطفی(ص) در نشست «قصه‌پردازی در قرآن و عهدین» گفت: در متون عهدین مفاهیم متعددی وجود دارد که مربوط به قصه و داستان است. درس‌آموزی این قصه‌ها از زمینه‌های مختلف می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. یکی از مباحثی که در قصه‌ها اهمیت دارد این است که آیا این قصه‌ها واقعی هستند یا خیر؟

این امر با چالش‌های متعددی هم روبه‌رو شده که مهم‌ترین آن عدم همراهی تاریخ علمی با این مباحث است؛ یعنی ما صرف‌نظر از این متون که تاریخی هستند، از منظر نسخه‌شناسی و متن‌شناسی، شاهد آن نگاه تاریخی علمی نیستیم که ما را به حادثه وصل کند. در واقع با مشکل سندیت تاریخی روبه‌رو هستیم و این مشکل کاملاً جدی است. بنابراین برخی گفته‌اند این داستان‌ها نمادین هستند و براساس هدفی که این متن دارد چنین داستان‌هایی ساخته شده است.

در میان مفسران اسلامی چنین دیدگاهی کمتر وجود دارد، چراکه قرآن سندیت بالایی دارد. در واقع تنها دین و متنی که اسناد تاریخی معتبر دارد اسلام و قرآن است. وقتی به قرآن رجوع می‌کنیم، آیاتی صراحتاً بیان می‌کنند این داستان‌ها واقعی هستند و در خارج اتفاق افتاده‌اند و می‌توانند الگو باشند، چون ما قرآن را براساس پایه‌های علمی معتبر می‌دانیم و برای حجیت عقلی متن مقدس، ادله و مبانی معرفت‌شناختی داریم بنابراین همه آنچه در قرآن وجود دارد اثبات عقلی می‌شود.

درباره اهداف قصه‌پردازی نیز باید گفت در تورات و انجیل، کارکرد قصه‌ها یکسان نیست و پیام اصلی هر دو آن‌ها با قرآن متفاوت است. داستان در تورات به شکل تاریخی نوشته شده که علمی نیست، بلکه تاریخ مقدس است و داستان‌ها را پشت سر هم و با نظم بیان می‌کند. در اینجا قومیت بنی‌اسرائیل و افتخارات آن‌ها بسیار مورد توجه است. در انجیل نیز داستان‌پردازی‌ها به شخصیت عیسی مسیح برمی‌گردد و ارزش همه داستان‌های انبیا این است که چقدر به حقیقت حضرت مسیح واقف بوده‌اند. قرآن کتابی تاریخی نیست و هدف آن نیز متفاوت است. کارایی اصلی قرآن این است انسان را با ذیل توحید به سعادت برساند. همچنین وقتی داستان‌ها را در این دو متن مقایسه می‌کنید، می‌بینید داستان‌ها در تورات و انجیل طولانی‌تر از قرآن است.

عکس‌نوشت

ز صد یکی نتواند حدیث وصف تو گفتن

عکس: امیر حسین قاسم‌زاده

ز خاکروب تو گردیست هفت کاخ مروق
کدام مظهر بیچون بود بخاک تو مدفون

زهی به منزلت از عرش برده فرش تو رونق
زمین ز یمن تو محسود هفت کاخ مطبق
تویی که خاک تو با آب رحمتست مخمر
تویی که فیض تو با فر سرمدست ملفق
چو دین احمد مرسل مبانی تو مشید
چو شرع حیدر صفدر قواعد تو موثق
ز هر چه عقل تصور کند فضای تو اوسع
ز هر چه وهم تخیل کند بنای تو اوثق
ز آستان تو حصنیست نه سپهر معظم
ز خاکروب تو گردیست هفت کاخ مروق
کدام مظهر بیچون بود به خاک تو مدفون
که از زمین تو خیزد همی خروش اناالحق
حصانت تو بر از صد هزار حصن مشید
رزانت تو بر از صد هزار کوه محلق
ز بس رفیعی و محکم ز بس منیعی و معظم
به راستی که خموشیست در ثنای تو اوفق
چنان نماید سرگشته در فضای تو گردون
که در محیط یکی بادبان گسیخته زورق
به نزد نزهت تو نزهت بهشت مضیع
به جنب ساحت تو ساحت سپهر مضیق
ز صد یکی نتواند حدیث وصف تو گفتن
هزار صاحب و صابی هزار صابر و عمعق
چو بر فرود سپهر برین که پرده نیلی
به دامن تو نمودار هفت طارم ازرق
سپهر را بشکافد ز هم تجلی نورت
چنان که صخره صما شود ز صاعقه منشق
چه قبه‌ای تو که گر رفع پایه تو نبودی
زمین شدی متزلزل بسان توده زیبق
چه بقعه‌ای تو که نبود بهای یک کف خاکت
هزار تخت مرصع هزار تاج مغرق

■ قسمتی از قصیده قاآنی (از شاعران نامدار عهد قاجار)
در ستایش رواق منور امام ثامن ضامن السلطان علی بن موسی الرضا(ع)

عتبات

توسعه حرم امامین جوادین علیهماالسلام سرعت گرفت

طرح توسعه حرم امامین جوادین(ع) در کاظمین با پیشرفت ساخت صحن امام باقر(ع) و تکمیل سنگفرش بخشی از حرم سرعت گرفت.

به گزارش فارس، طرح توسعه حرم امامین جوادین(ع) در کاظمین در سال‌های اخیر با تصمیم متولیان این آستان و برنامه پیشنهادی کشورمان اجرایی شد؛ به طوری که در کنار بازسازی بخش‌هایی از این حرم، چند ورودی و صحن نیز به منظور سهولت تردد زائران احداث شد.

هم‌اکنون نیز ساخت صحن امام باقر(ع) در حرم امامین جوادین(ع) به همت ایرانیان در حال انجام است و ستاد بازسازی عتبات با اجرای طرح‌های مختلف و افزایش نیروها روند ساخت و تکمیل این صحن را افزایش داده است. البته به گفته مسئولان، این صحن تاکنون حدود ۵۵ درصد پیشرفت داشته و سال ۱۴۰۴ به بهره‌برداری می‌رسد.

با وجود این، مسئولان ستاد بازسازی عتبات در کنار احداث صحن جدید، سایر صحن‌ها را نیز بازسازی و حتی کفپوش‌های آن را تغییر داده‌اند تا این مکان مقدس برای حضور میلیونی زائران مهیا شود. علاوه بر این، طلاکاری و ترمیم یکی از گلدسته‌های حرم که دارای انحنا بود، به همت مهندسان ایرانی انجام شده است.

برش

خاطره‌ای که به‌کمکم آمد

نویسنده کتاب «از داستان‌ها باید آموخت؛ خاطرات و حکایات» می‌گوید: داستان‌هایی از آیت‌الله حق‌شناس(ره) و نحوه برخورد ایشان را شنیده بودم و عین همان برای من رخ داد. برای مثال ایشان در سفری که به مکه مشرف شده بودند، پس از انجام اعمال در مکه، ساعت ۳-۲ نیمه‌شب شده و دو ساعت تا اذان صبح باقی مانده بود. ایشان به اطرافیان فرموده بودند تا اذان بیدار بمانیم چون اگر بخوابیم هم نماز شب و هم نماز صبح از دست می‌رود؛ عین همین اتفاق برای ما افتاد و در سفر حج و پس از اعمال، دو ساعتی تا اذان صبح فرصت داشتم و ماندم و این داستان به یادم آمد؛ صبح فردا از برخی حجاج شنیدم نمازهایشان قضا شده بود!

کلام فی الحق خیر من سکوت علی باطل

سخن گفتن درباره حق، از سکوت بر باطل بهتر است.

برش

فرمولی در خدمت سبک‌زندگی

محمدباقر ادیبی لاریجانی می‌گوید: کاری که استاد قرائتی در تفسیر انجام می‌دهند و تفسیر نورشان چنین است این است در هر آیه پس از ترجمه و توضیح مختصر، می‌گویند از این آیه چند نکته قابل برداشت است. اگر چنین کاری شود یعنی یک جریانی نقل شود و بعد عبرت‌ها و توضیحات بیاید که برای مثال چند جنبه تربیتی اخلاقی از این داستان قابل برداشت است، برکات بسیار دارد و فرمول‌های سبک زندگی و قاعده نحوه تحول اجتماعی را یادمان می‌دهد.